

# הסתברות א

פרק 19 - המשתנה המקרי הבדיד - טרנספורמציה לינארית

תוכן העניינים

1. כללי ..... 1

## המשתנה המקרי הבדיד – טרנספורמציה לינארית:

### רקע:

טרנספורמציה לינארית היא מצב שבו מבצעים הכפלה של קבוע ו/או הוספה של קבוע על המשתנה המקורי (כולל גם חלוקה של קבוע והחסרה של קבוע).

בניסוח מתמטי נאמר כי אם משתנה אקראי  $Y$  מיוצג ע"י משתנה אקראי  $X$  כאשר  $a, b$  הם קבועים כלשהם:  $Y = aX + b$ , אזי מתקיימים:

$$E(Y) = aE(X) + b \quad (1)$$

$$V(Y) = a^2 \cdot V(X) \quad (2)$$

$$\sigma_Y = |a| \sigma_X \quad (3)$$

### שלבי העבודה:

- (1) נזהה שמדובר בטרנספורמציה לינארית (שינוי קבוע לכל התצפיות).
- (2) נרשום את כלל הטרנספורמציה לפי נתוני השאלה.
- (3) נפשט את הכלל ונזהה את ערכי  $a$  ו- $b$ .
- (4) נציב בנוסחאות שלעיל בהתאם למדדים שנשאלים.

דוגמה – הרולטה:

בהמשך לנתוני שאלת הרולטה נתון שעלות השתתפות במשחק 15 ₪. מהי התוחלת והשונות של הרווח במשחק?

פתרון (בהקלטה):

חישבנו קודם ש:  $V(X) = 68.75 = \sigma^2$ ,  $E(X) = 22.5 = \mu$ .

## שאלות:

(1) סטודנט ניגש ל-5 קורסים הסמסטר. נניח שכל קורס שסטודנט מסיים מזכה אותו ב-4 נקודות אקדמאיות. חשבו את התוחלת והשונות של סך הנקודות שיצבור הסטודנט כאשר נתון שתוחלת מספר הקורסים שיסיים היא 3.5 עם שונות 2.

(2) תוחלת סכום הזכייה במשחק מזל הינה 10 עם שונות 3. הוחלט להכפיל את סכום הזכייה במשחק. עלות השתתפות במשחק הינה 12. מה התוחלת ומהי השונות של הרווח במשחק?

(3) תוחלת של משתנה מקרי הינה 10 וסטית התקן 5. הוחלט להוסיף 2 למשתנה ולאחר מכן להעלות אותו ב-10%. מהי התוחלת ומהי סטיית התקן לאחר השינוי?

(4)  $X$  הינו משתנה מקרי. כמו כן נתון ש- $E(X) = 4$  ו- $V(X) = 3$ .  
 $Y$  הינו משתנה מקרי חדש, עבורו:  $Y = 7 - X$ . חשבו את:  $E(Y)$  ו- $V(Y)$ .

(5) אדם החליט לבטח את רכבו; שווי הרכב 100,000 ₪. להלן התביעות האפשריות והסתברותן: בהסתברות של 0.001 תהיה תביעה טוטאלוסט (כל שווי הרכב). בהסתברות של 0.02 תהיה תביעה בשווי מחצית משווי הרכב. בהסתברות של 5% תהיה תביעה בשווי רבע משווי הרכב. אחרת אין תביעה בכלל. החברה מאפשרת תביעה אחת בשנה. נסמן ב- $X$  את גובה התביעה השנתית, באלפי ₪.  
 א. בנו את פונקציית ההסתברות של  $X$ .  
 ב. חשבו את התוחלת והשונות של גובה התביעה.  
 ג. פרמיית הביטוח היא 4,000 ₪.  
 מהי התוחלת ומהי השונות של רווח חברת הביטוח לביטוח הרכב הני"ל?

(6) יהי  $X$  מספר התשובות הנכונות במבחן בו 10 שאלות. פונקציית ההסתברות של  $X$  נתונה בטבלה הבאה:

|    |   |     |     |     |     |        |
|----|---|-----|-----|-----|-----|--------|
| 10 | 9 | 8   | 7   | 6   | 5   | $X$    |
|    |   | 0.3 | 0.2 | 0.2 | 0.1 | $P(X)$ |

כמו כן, נתון שצפי מספר התשובות הנכונות בבחינה הוא 7.35.

- השלימו את פונקציית ההסתברות.
  - חשבו את השונות מספר התשובות הנכונות בבחינה.
  - הציון בבחינה מחושב באופן הבא:
- כל שאלה נכונה מזכה ב-10 נקודות. לכל שאלה שגויה, מופחתת נקודה. מהי התוחלת ומה השונות של הציון בבחינה?

(7) להלן פונקציית הסתברות של משתנה מקרי כלשהו:  $k=1,2,3,4$  :  $P(X=k) = \frac{k}{A}$ .

א. מצא את ערכו של  $A$ .

ב. חשב את התוחלת והשונות של המשתנה הנחקר.

ג. חשב את:  $E(X^3)$ .

ד. חשב את התוחלת והשונות של המשתנה הבא:  $\frac{X}{2} - 4$ .

### תשובות סופיות:

(1) תוחלת: 14, שונות: 32.

(2) תוחלת: 8, שונות: 12.

(3) תוחלת: 13.2, סטיית תקן: 5.5.

(4) תוחלת: 3, שונות: 3.

(5) א. להלן טבלה: ב. תוחלת: 2350, שונות:  $85,727.5^2$ .

|       |      |      |       |        |
|-------|------|------|-------|--------|
| 0     | 25   | 50   | 100   | $X$    |
| 0.929 | 0.05 | 0.02 | 0.001 | $P(X)$ |

ג. תוחלת: 1650, שונות:  $85,727.5^2$ .

(6) ב.  $V(X) = 1.8275$ .

(7) א.  $A=10$  ב.  $E(X)=3, V(X)=1$  ג.  $E(X^3)=35.4, V(X^3)=616.84$

ד.  $E(Y)=-2.5, V(Y)=0.25$ .